„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 77. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 24. МАЈА 1891. ГОДИНА XXVI.

ОПОМЕНА ЗА ВРЕМЕНА.

Сад је мање више сигурно, да ћемо ове године слабу летину имати, бар што се тиче јесењих усева. Што се тиче пролетњих усева, ту може још и овако и онако бити; но за сада је време погодно по њих, па имајући то на уму, можемо се, ако ништа друго, а оно бар надати, да ће добро бити, да ће нас летина пролетњих усева испомоћи. Но не смемо се ипак одавати великим надама. Рекосмо: да се можемо надати, да ће летњи усеви испомоћи, а ту разумемо, помоћи у невољи, да зло не буде баш сасвим велико. Кад је тако, онда не смемо рачунати и овако и онако, него морамо бити на чисто, шта ћемо и како удесити с оним, што нам ова година буде донела. Пшенице ће мало бити, једва ако будемо могли своје потребе намирити, а кад је тако, онда морамо и сувише на опрезу бити, да нам и оно мало пшенице, што ће је бити; не оде у лудо, да је не растуримо буд за што. Бесавесни шпекуланти много рачунају на необавештеност нашег народа и они ће све и сва чинити, да употребе невољу ову, која нам се спрема, у своју корист. Наш свет треба томе да се одупре. Невоље ће бити, и ми врло добро знамо, да многи и многи неће моћи ни часка чекати, него ће журити, да што пре изнесе своју храну на пијацу. Биће их међу њима и таких, који неће рачунати, хоће ли му и за семе остати, само сад да се извуче из беде, да скине с врата егзекутора, да врати дуг какав и т. д. Све ће то бесавесним шпекулантима добро доћи. Што наш свет буде више журио на пијацу с храном, све ће то храна јевтинија бити, а тиме биће доцније и већег шићара по бесавесне шпекуланте.

Не може се то тачно као сат удесити, да се људи, што износе на пијацу храну, споразуму и међу собом удесе, да заједнички и слошки заузму неки положај према онима, који храну траже. То не може бити, али место тога може сваки за себе, колико год му је само могућно, да не жури са продајом хране. Од тога највише зависи, да сви скупа не продају своју храну у бесцење.

Могућно је, да ће се многи и многи наш ратар завести за бољом ценом, али то не би смело и не би требало да буде. Са једном, две па и три форинте јача цена не треба никога да обмањује, јер ће настати време, где ће се на прим. пшеница и пет и шест фор. скупље плаћати, него што се плаћала за последњих година. Коме је год, дакле, иоле могућно, да сачува оно мало пшенице, што ће је ове године сабрати, нека је добро чува, нека се тавори како може за кратко време, јер све ће му се то наплатити, и то онда, кад се пшеница буде даље тражила, кад стану да је траже на страним светским пијацама. Продати је увек најлакше, а ове године, по свима изгледима, биће, да неће ратари морати трговце тражити, него ће трговци ратаре тражити. То треба да имамо сви на уму. Треба знати употребити згодну прилику. Лане у ово време пшеница је била 8 фор.; међу тим сад скоро за два форинта скупља. А узмимо, пошто је пшеница била лане јула и августа месеца. Врзло се између 6 и 7 фор. Па шта видимо данас? Она иста пшеница, која се лане о жетви плаћала по 6 и 7 фор., плаћала се овог пролећа по 9 и 10 фор. То је грдна разлика и ми врло многе знамо, који се чешкали иза увета, што ни су чекали са продајом хране у опште, а пшенице нарочито, а могли су чекати. Но допустићемо, да се лане није могло знати, како ће се цене храни окренути. Али, ако лане нисмо могли то сви знати, ове године можемо знати, па зато будимо на опрезу. Са свију страна стижу најнеповољнији гласови о стању јесењих усева, а осим тога сви су изгледи, да ће се нарочито нашој пшеници отворити опет врата на неке светске пијаце. По свему томе можемо рачунати на најповољније цене нашој пшеници, а кад је тако, онда нам ништа друго не остаје, него да се, колико нам је само могућно, устежемо од продавања. Имамо ли пшенице, продаћемо је лако, главно је, да неко време издржимо.

Нарочито требало би се чувати обавеза још сада према несавесним шпекулантима. Многи ће сада хтети да даде новаца у напред на храну, али под погодбом, да му дужник изда храну у своје време по цену, коју сада међу собом углаве. Ми врло добро знамо, какве су то цене. Оне су такве, да дотични трговац за месец-два дана заслужи двоструко и троструко, а дужник толико за то време изгуби. Од тога се нарочито треба чувати.

Не треба журити, не треба новац, што нам га један или други Чивутин покаже, да засене очи, јер се после зато можемо а и морамо горко кајати.

То је наша опомена, те нека се сада сваки добро узме у памет. **Р—р**

Писмо из јужне Србије.

Свршена је ствар: краљица Наталија протерана је из Србије. После свршена чина наступа обично хладно и, по томе, правичније размишљање, па ће тако бити и са Београдом и његовом публиком, која се једино и заталасала услед немила призора, који се пред њеним очима развио.

Што се тиче остале Србије, могу вас уверити, да је она егзекуција од 6. маја у Београду није ни мало узбунила, пошто јој је то краљичино питање већ и сувише добро познато било, и што је оно, као и свака друга ствар, морало једном да се реши и уклони са дневног реда.

Да боме да су у томе подељена мњења, да ли је питање правилно и законито решено, или није, — и ту вам могу рећи, да се против оваког решења подигла опозиција, која се већ као опозиција вата за сваки владин корак, да га у своју корист употреби, а опозиција радикалне владе то у толико већма мора да чини, пошто је тако јадно малена, незнатна, да ни сами њезин глас не може до народа да допре, а камо ли да га за се придобије, те сад на врат на нос приређује зборове, да би се за свежа трага народу препоручила као заступник правде и морала. Тако либерали; а напредњаци се ни живи не показују, ван свога „Видела“, које им је остало као једина утока, пошто им је нестало Наталијиног конака, у ком су се били онако лепо угњездили и одкуд су преко краљице пркосили народном представништву, влади и намеништву краљевског достојанства....

Ну народ у својој већини и грдна већина јавних органа на страни су владиној. Присуство бившег краља и бивше краљице изазвало је трзавице у земљи, које не дадоше маха раду на државном препорођају, нити потребне тишине за васпитање и научну спрему младога краља, и они су се из тог државног разлога ваљали уклонити из земље. Бивши краљ је то учинио добре воље, а Наталија, пошто је захтевала силу и жандарме — протерана је силом државне власти.

Овај „државни разлог“ није ћеф једнога човека, па знао се он и владар (као што је из државног разлога деспот Бранковић био у заточењу и заточен умро у Јегри), већ је тај разлог навео најпозванији тумач државнога бића и разлога — представништво народа српског, народна скупштина својом резолуцијом и потврдило га представништво краљевског достојанства, заступљено трима лицима.

Бивша краљица у очима целога народа вредила је много више, него бивши краљ до 6. маја; а тим даном она је пала у народним очима испод бившег краља Милана и дала овоме управо за право у ономе, како је он као властољубиву и тврдоглаву женску обележио. Сви је криве, што је толико ниска и ситничарка била, да је слушала напредњачке сплеткаше, и није отишла онда, кад јој се нудио частан одлазак и опроштај, и што, кад је дошло до краја, просто није хтела избећи, да се жандарм њезинога тела дотакне — само да по напредњачком рецепту „до дна исцрпи суровост силе данашњих власника у Србији.“

Да Наталија није много утекла од обичних женских и није умела да буде узвишена и увек свесна о свом положају, види се и по томе, што је и након оних призора од 6. о. м. на дан доцније, кад је била мирнија, нагрдила српску војску, да се после морала правдати јавно. А како 'но вели Француз? „Ко се извињује, тај се оптужује.“

Извршиоцима скупштинске одлуке замера се у опште невештина и лабавост, којом су тај посао вршили, па несвативши значај силе, која захтева безусловно а брзо извршење, дали су прилике тврдоглавству да неколико тренутака ликује у себи приређеном пиру, а на штету мира и живота грађана, који се и нехотице обреше у вртлогу узбуђења и немилих призора... Но за то је већ 7. мај и потпуно прибавио задовољење ауторитету државне власти, а кривци ће искусити заслужену казну.

Али да се вратимо протераној краљици. Колико је Наталија својим поступком свакодневног женског јогунства свом угледу нашкодила, јасно је по томе, што се сад о њојзи и у јавности неделикатно пише а у народу без околишења њена прошлост претреса. Једно величанство, па ма и бивше, требало се по сто пута пре промислити, него што би себе довело у такав положај. Што то бивша краљица није чинила, види се, колико је она по својој памети, по поступцима и делима величанствена.

Нећу да вам наводим, што је званично познато, како је б. краљица у своме меморандуму народној скупштини била издашнија изнашањем прљавог брачног рубља него бивши краљ, већ ћу нешто забележити, шта о њојзи веле људи, који при-

ЛИСТАК.

ИМА ЈОШ ПО ГДЕ-КОГА...

ЦРТА С ПУТА.

Кад се приближише светли дани Христовог ускрснућа, спремих се, да, походив своју родбину, познанике и пријатеље у К. — проведем и те светле дане у средини њиховој.

Кренух се на пут на коли до најближе железничке станице. Дан беше топал, ма да ветар дуваше, гонећи са југозапада по неки облачак, из којих час по, па би се просуо кратак пљусак на зелена поља и на мој поширокн штит од кише. Поља се зелене на све стране и ако многи ратар забринуто гледа на своје њиве. Посред зеленила гледаш, како многи вредни земаљски господар — ратар — јуначким кроком иде за својим плугом, који вуку лаки и мили коњици му. Сеје се кукуруз. За многим вредним ратаром, видиш лепу, виту и танку Српкињу сељанку, како пажљиво испушта у бразду одабрана зрна жита-кукуруза. Гледећи ову лепу слику и слушајући диван цвркут красне пољске певачице — шеве, ја и нехотице почех да декламујем баладу неумрлог нам песника Ђуре:

„Раван Банат, дивно поље
И Бог му се диви,
А на њему вредан ратар,
Миран Србин живи...“

Но кад изговорих и последње речи песникове, а ја невесело спустих главу своју, баш као и онај јадни Ђурин ратар, коме све отеше и разнеше, те тако у свакојаким тужним мислима и не осетих, како доспех до к—ске станице жељезничке.

Дошав таман на време, извадих одмах карту за К. и за мало, па је влак јурио са мојом маленкошћу преко равна поља плодовите доње Бачке.

Ушав у прво одељење вагона, наиђох на самог божјег Јајтелеса; ја отворих друга врата, кад ал и тамо сам Шолеш. Поизваљивали се по оних канабетих, баш као да је Мојсеј с неба спустио железницу, једино „избраних“ својих ради. Кад у треће одељење — пуно и тамо. Морадох призвати кондуктера, да начини реда и да ми места нађе. Но он ме одведе у последње одељење, где затекох само једног годјазног српског попа и једног дечака од 15—16 љета.

Уђох, поздравих српски, раскомотих се и седох.

Не прође ни два минута, кад ме часни отац ослови:

— Куда путујете, амице?

— Идем у К.

— А одакле сте, молићу?

— Из С.

— Па шта ради, молићу, поп А?

— Здрав је; једе, пије и спава.

— А је ли још онако деб'о к'о што је био пре?

— Не знам; ја га скоро никад не виђам, јер не излази никад никуд.

— А ко врши дужности?

— Па капелан му.

— А има капелана?

— Има.

— Поздрав'те га од моје стране.

— Поздравићу; рекох ја, ма да га не знадох ко је ни од куд је.

Ућутасмо. Но за мало. Видим — разговарао би.

— А од куд путујете ви, оче?

— Из С. Ишао сам по свога сина. Овог овде. Он је знате гимназијалац. Иде у шесту класу.

— Ви јамачно имате супароха, оче, кад сте страсне недеље могли сами да идете по сина.

— Немам, амице.

— Па ко је служио у место вас ова три дана (тај дан беше вел. четвртак) прећеосвећене и ко ће да вам служи данас Васиљеву литургију?

— Преждеосвјашчење? велите ви. А ко ће данас да дође на преждеосвјашчену? Нико! Не долазе ни кад треба. А што се данашње литургије тиче, кад стигнем кући ја ћу је одслужити, а до 3—4 сах. стићи ћу за цело. Знам унапред да не ће бити никог у цркви.

— Макар, оче. Службе се служе Богу, па ма не било никог у цркви.

— Идите, молим вас. Шта вреди да човек лупа своја прса, кад је црква увек празна.

— А ко је томе крив што је празна?

— Ко је крив? — питате ви? Ја за це ло нисам, а није томе крив ни један други свештеник. Криви су томе адвокати, доктори, новинари и др. фићфирићи, који омразише народ са свештенством. А како видим, и ви сте један од таких.

Хтедох да речем нешто, али ми часни отац не даде да дођем до речи. Ја се насмеших, а часни отац продужи даље.

— Било је то, мој амице, некад сасвим друкчије. Народ је ишао гомилама у цркву, тако, да сам сваке недеље добијао по форинту-два у тас мироносни (аха! оте се мени); некад је свештеник добијао по толико јагњаца и прасица, а ситну живину да и не спомињем. А данас свега тога нема; јер нам то отеше капуташи, бунећи народ против нас.

И опет заустих да нешто речем, али часни ме отац преухитри и продужи:

— Да, мој амице! Некад је поп био неограничени господар. Он је заповедао а народ слушао — па је било добро и попу и народу. А откад ти наши автономаши отеше маха — оде све без трага. Народ обезобразио (баш тако рече), па хоће он да заповеда, а попа назива својим слугом. Што год му поп каже да чини, он не слуша, већ ради баш противно.

И опет ја зинуо да нешто изустим, ал' поп ме прекиде продужив:

— Ето, да вам наведем један пример, па ћете да видите куд и како треба народ да иде и ради.

— Да чујем, оче — једва изустих ја.

— Кад сам пре 15 година био поп у Б., а ја лепо заиђем приликом избора посланика за дијету, па ти посаветујем своје парохијане, да се они само мене држе, па никад боље. „Хо-

падају опозицији, и то који иначе жестоко нападају радикале и владу радикалну.

Један рече: „Тако јој треба. Кад оно кукавног старца Михајла (митрополита) отераше а дође Мраша, она из Абације честита овоме као „стубу православља“. А Михајло је венчао на српском престолу, Мраша је после развенчао“.

Други ме подсети, да је она после Сливнице храбрила Милана да истраје у напредњачкој политици и на престолу, а вели, да не би ни напредњаци били саветници династије Обреновића, да се нису умели преко Наталије и Милану додворити.

У погледу дворских забава познато је, да је њима увукла Наталија луксуз у београдске кругове. А ево шта ми рече један бивши београдски занатлија о кнегињи Јулији, која је, као што се зна, мађарскога порекла. Једног дана поручи кнегиња и предаде му своје укусне ципеле у Бечу израђене са питањем, да ли би он таке могао направити, па ма и скупље, да не шиље српске паре у Беч. Мајстор се промучио и кнегињу задовољио.

Тако ми исто причаше један, да је за кнегиње Јулије у Србију почело свиларство да се уводи и подигнуте су тада још неке дударе, које су доцније запуштене...

То је радила нероткиња, мађарица и кнегиња Јулија у некадашњој кнежевини Србији; а шта је у радила роткиња словенскога (или бар романског) порекла и краљица Наталија а у увећаној Србији а за државу свога сина? Садила луксуз и сејала раздор међу чиниоце краљевине и чуваре престола њенога сина...

Неки ми рекоше (ја све говорим по опозиционарном казивању), да нису то ствари уставне и правне у оне господе, која се окупљаху око бивше краљице и који се на дан њеног „тријумфа“ мало знојили а по том ударише у извлачење, при том показујући песницу, како би то друкче испало, да су се они засукали били. Па нису баш ни чисти страначки рачуни, већ на дну дна њихови рођени себични интереси, који су их начинили „искреним“ пријатељима и саветодавцима краљичиним. Има их саветника ђенерала и других, који су се многоме надали од Милана, па се најпосле преварили; неке је боме и пензионирао а неке је — по мнењу тих самих аспиранта — обишао при именовању за намеснике; па како сад не би они били пријатељи Наталијини, па за њени леђи гађати Милана! А Њено Величанство је тако благо и добро и лепо па, најпосле, и богато — па куда ћеш више? Где је блага, ту је и пријатеља!

Тако се ето у Србији говори данас о бившој краљици Наталији, и то по опозиционим круговима, а иначе — то се даје замислити. Но да ли са тим мишљењем, какво је она за собом оставила у Србији, може и протерана краљица задовољна бити, што је њена ствар и њезиног „нежнога“ женскога и материнскога срца. —ћ.

ћемо, господине, хоћемо. Куда би ми од нашег пароха“. Тако ми рекоше сви, па тако и урадише.

— А за кога сте ви гласали, оче?

— За кога? — За владиног кандидата, амице!

Ја се насмејах.

— Шта се смејете? Мислите ли зар да сам рђаво урадио? Никад! Те године је добила наша црква од владе 500 фор. на поклон, а од посланика леп крст за престо, а и сам сам добио припомоћ од неких 250 фор. Па зар то није боље, него да се замерамо властима и министарству? Шта зна народ ко је за посланика? Он треба да гласа куд му се каже. А кад већ има права да гласа, онда нек гласа тамо од куд ће имати користи, а не за којекакве бунтовнике.

— Охо! оче, није оно одмах „бунтовник“, ко неће као ви што радите....

— Да шта је? Буните народ (сад се већ и мене тицала реч бунтовник) да не да попу сад овај сад онај тас, да не плаћа за испит и венчаније, да не плаћа ово па оно. Буните учитеље па чак и црквењаке против нас и саветујете им, да нам се не покоравају и да нас не слушају. Учитељ је некад шенио пред попом, а сад му и црквењак иде уз нос. На то се угледају паори, па и они тако. А томе сте све ви адвокати, доктори и новинари криви. (Не знам по чему је часни отац судио, кад ме је и против воље моје стрпао у адвокате, докторе и новинаре). Ви сте искварили паоре, те се данас не боје ни бога, ни попа, нити штују цркву и веру своју.

— Ако сте ви оче, и црква једно и исто онда је можда и тако — усудих се ја рећи.

— Па да шта смо ми попови него црква? Ко нас не поштује, не поштује ни цркву. Донде док нас има, донде ће бити и цркве, па кад је тако, онда зар да пустимо Петра и Павла да жари и пали по цркви. Автономија? Мацке треба паору, а не автономија. Треба њега фиргазом научити како се поштује власт и црковне старешине, а не да он заповеда властима и попу. Јест, мој амице, тако би требало да је, те онда не би попови били: „тунејадци“, трутови и глобаџије, те онда...

Воз звижну, ја скочих и — не слушајући више благоглаголивог оца — изађох на врата и чим воз стаде одох у рестаурацију да попијем чашу пива и да замолим кондуктера, да ми да друго место.

За мало и ја се кренух за К. „Часног“ оца нисам више видео, јер га не хтедох ни видети. Кроз кратко време бејах у кругу својих пријатеља у К. где проведох пуних 8 дана срећно и задовољно.*) **Милован.**

*) Писац ове цртице с пута пише нам у пропратном писму, да је то истинити доживљај његов, што га је ту скоро доживео. Ми му па реч верујемо, јер знамо и сами, да има још старих свештеника, који онако мисле, као и овај господин свештеник, о коме је реч. Но то су већ ретки свештеници. Њих све више нестаје, а млађа их поколења замењују, поколења, која сасвим друкчије гледе на овај свет. У толико нам ова цртица с пута не изгледа тако страшна, исто тако, као што таки изузетни случајеви не могу више да бацају уопште ружну сенку на наше свештенство. Овом се цртицом и није смерало на то, него да се као нека реткост покаже, како има још стари свештеника, који не могоше никако да изиђу из оног колосека, којим су пошли у младости својој. Пр ур.

Руси и краљица Наталија.

После крваве драме, која се одиграла 6. маја о. г. у Београду приликом прогонства краљице Наталије подигоше њени назови пријатељи напредњаци у друштву са либералима а уз помоћ разних чивутских листова грдну хајку против данашње радикалне владе, мислећи зар, да је дошло време, кад ће се они опет моћи по вољи башкарити по Србији и дерати онај онако њиховом управом до коже оголели народ. Но, њихова помамна дрека не поможе, српски народ у Србији био је свестан свог положаја и увидео је одмах, да се оно, што се учинило са краљицом Наталијом морало учинити, и тако напредњаци заједно са либералима наседоше. Кад видеше, да им сва њихова дрека не поможе, хтедоше они да употребе за себе и своје злосретне себичне интересе и јавно мнење у Русији. Како су се са тим својим маневром обрукали, о том држимо да неће требати боља тумачења, него кад изнесемо мишлење неких листова руских, који у ствари заступају јавно мнење Русије.

„Петербуршке Вједомости“ пишу: „Ми знамо да се у Србији полаже велика важност на одзив руске штампе и да тамо изазива непријатан утисак, када руски листови прештампавају бајке и измишљотине аустријске штампе о српским пословима. Руска штампа треба дакле да се према српским стварима понаша са највећом обазривошћу, јер ми немамо никаква узрока, да чинимо услуге познатим бечким пријатељима Словенства. Уклањање краљице Наталије из Србије свршен је чин. За осуду је, што су напредњаци употребили материнске осећаје краљичине у своје личне партиске цели. На ту, политички мртву странку, пада сва одговорност за све што се у понедељак догодило у Београду и за проливену крв. Напредњаци су код нормалног тока ствари — ништа. За то требају они за своје цели бурне сцене и догађаје. Њима је свако средство добро, да постигну за часак успех, за то су они и одлазак краљичин употребили за своје цели.“

*

Петроградски „Свјет“ вели да су прави непријатељи Русије и пријатељи туђински напредњаци заузели место пријатеља краљице-матере које припада искреним патриотама Србије. Позиција напредњачка добила је услед тога извесну јачину, дакле да се ослабе, морао се уклонити центрум, око кога су се груписали. Радило се о томе да се униште напредњаци и тако је дошло да су и радикалци приступили прогањању краљице Наталије“.

*

„Кијевскоје Слово“ изражује се овако: „Поред свег поштовања кога председник министарства Пашић и све његове колеге у министарству, а нарочито угледне личности народне-радикалне странке, имају према краљици Наталији, ипак је она у интересу свога сина а за добро народа морала напустити земљу. Да се та нужност појми, ваља погледати на догађаје до 1885. године. Милан и напредњаци морали су да отступе а Грујић, за њим пак Пашић примише се, да очисте Аугијеву шталу, коју оставише напредњаци. Аустријски политичари употребили су свако средство, да опет успоставе стари напредњачки систем. Тада се појави Гарашанин на позорници и заснова план, да се за своје цељи користи популарношћу краљичином, и да се прикаже као њен пријатељ и заштитник. У краљици преоте маха осећај жене и мајке, она је веровала, да су напредњаци искрени и даде се од Гарашанина довести у таки положај, који је отежавао положај владе. Да опасним интригама непријатеља Србије одузме свако земљиште, морала је влада порадити на уклањању краљице Наталије, као што је уклонила и Милана, али да не повреди оне обзире, које јој припадају као жени, краљици и мајци. Ма да је захтев, кога је влада морала ставити у име државног разлога и потребе, био оштар, опет показује држање, владино поштовање и дужне обзире према краљици. Ред је у Београду успостављен и са тиме могу бити незадовољни само извесни листови. Они окривљују српску владу због лабавости. Нама пак изгледа, да је српска влада онако радила, како је радити морала, и да је са својим поступањем учинила велику услугу Србији и краљу Александру.

Српско-грчка акција у Маћедонији.

Чувени цариградски лист „Константинуполис“ бр. 78. доноси овај врло занимљив допис из Солуна о лабавости грчких владика у Маћедонији и у јужној Старој Србији, и о јуришу и насртају бугарске пропаганде и њених владика. Како је тај допис важан и за нас Србе, а међу тим га и сам уредник реченога листа врло разложно пропраћа, то га ево доносимо и ми у слободном преводу нашим читаоцима, да бар у кратким потезима чују из грчких уста да је у Маћедонији наш и грчки елеменат у црквеном и просветном погледу остављен самом себи, да га бију свакојаке пропаганде па и шизматичка бугарска, и да су за то између многих других узрока и прилика криве и несувремене и остареле грчке владике. Ево мисли и поштованога уредника и дописника:

„Овај допис из Солуна важан је, за то смо му и уступили ступце нашега листа, те да га са сваке стране проучимо и добро разумемо, а највише треба наши црквени главари да га чују и проуче. Г. дописник, посматрајући опште користи православне цркве, паметно разлаже да садашње наше остареле и несувремене владике несу у стању да спрече насртаје разних пропаганада, па шта више ни насртаје шизматика Бугара, те је православна црква у тим крајевима у опасности. Нарочито је пажње достојно и праведно посматрање г. дописника у погледу словенскога живља, који ни по пореклу, ни по језику, ни по осећајима нема везе са шизматицима Бугарима, а ови су га вешто и подмукло, користећи се свима приликама, обмањивали и одводили у шизму. Што су шизматици Бугари успевали у томе, кривица је до нас, а највише до наших владика, који су безбрижно седели, не бринући се довољно о својим епархијама.

„Свој овој небрежљивости и нехатности наших владика најбољи су сведоци скопљанска епархија и оридски крај. Зна се да је у Скопљу становништво српско, као и то да су Срби свуда, где их има, увек били и до сада остали верни православној нам источној цркви; њу шизматици Бугари, користећи се приликама и удворавањима, обманули су још необавештени народ српски у Скопљу, те је и пошао у шизму, и таким вештим и подмуклим радом шизматици су од Срба у Скопљу створили доста јаку тачку с које нападају на патријаршију и на православље! Овако се исто дешава и у Ориду и другим местима.

„Сада се истина већ показује кретање код српскога и у опште словенскога живља, да се из шизме бугарске, у коју је народ несвесно и обманама ступио, врати у недра цариградске православне цркве, што се има приписати само пробуђеној свести тога живља, а то нам најбоље износи и потврђује екзархијски лист „Новини“, који у редовним својим уводним чланцима јадикује и нариче: „„До сада неки говораху да су словено-маћедонци Грци, други их зваху Бугарима, а трећи заглушише васељену, проповедајући да су Срби, четврти пак сада почињу доказивати, да несу ни Грци, ни Бугари, ни Срби, већ нека друга народност.....““*) Кад се овако сада почела пробуђивати свест у народу тих крајева жељом да се опет врате општој православној матери цркви, да ли би се могли користити тим народним покретом и самосазнањем код овакога стања наших појединих црквених главара и код оваке њихове небриге и немара? Ми смо заиста у бризи што су наше владике тако слепе и глуве, да ништа не виде и ништа не чују, већ само седе и сладе се по својим дворовима, док се међу тим противници — шизматици — користе сваком даном приликом, а највише црну снагу и храбре се нашом нехатошћу и равнодушношћу.

„Од све муке желимо да наше црквене главаре бар овај допис пренe из њихове зачмалости и немарности, којом жељом и уступамо реч дописнику:

Толико уредништво пропраћа допис. Што следује речи су солунског дописника.

„„Протекоше већ неколико месеца од како се је решило наше црквено-правно питање, а народ још неје дошао к себи од силнога и радоснога узбуђења, што се је оно повољно свршило. Чињене су молитве по свој царевини за здравље Његовог Величанства Султана и исказивана верна поданичка оданост према милостивом и узвишеном Автократору. Нема села, нема вароши, а да нам православни народ неје изјавио благодарност Њ. В. Султану на учињеном високом благовољењу према православљу у свој царевини.

„„Ну мислим да је већ време, после толике радости, да се освестимо и погледамо мало и даље око нас и испред нас, а не само с весељем да останемо, и противницима да остављамо широм отворена врата. Не, то не сме и не може бити. Али јесу ли у стању наши позвани (наше владике) да се користе овим драгоценим повластицама од старина, потврђеним и садашњим узвишеним Султаном? Хоће ли наши архипастири по епархијама имати снаге и воље да поправе, излече сваку нужду и невољу које су напале православни народ? И ако би се можда само рекло да могу све ове нужде излечити и поправити, али кад се размотри са сваке стране, увидеће се, да не могу и да несу у стању користити се потврђеним црквеним повластицама, јер многи од наших црквених главара немају ни моћи ни воље за рад. Да би се спасли досадањих неприлика и користили новим потврђеним привилегијама, преко је нужно, да се и стари митрополити и владике замене млађим, достојнијим и савршенијим лицима, који би одговарали и духу православне вере и данашњим друштвеним захтевима у царевини. Разуме се, ово би се однело само на оне владике који не могу или неће да врше своје дужности.

„„Пре неколико дана био сам у Скопљу трговине ради. У трговачком погледу ова је варош коракнула и има будућности, јер кроз њу пролази јевропска железница, и може се сматрати после Солуна за другу трговачку варош у вардарскоме крају. Због оваквога положаја Скопље је постало центар разних пропаганада а највише шизматика Бугара. Бугарска пропаганда троши силне паре на обмањивање необавештенога православнога народа, али она вешто и ради, па је послала у Скопље за епископа познатога Теодосија, који се је у екзархату извежбао у пропагандском послу, међу тим импонује знањем турскога и францускога језика. А ми кога имамо тамо, и чиме располажемо?! Само идеално право и једнога остарелога митрополита, који се једва креће! Његово је Високопреосвештенство скопљански митрополит г. Пајсије већ истрошен дубоком старошћу, те не може више као некада бранити православље од шизматика, нити је више у стању да врши црквене обреде.

„„Пре 2—3 године у Скопљу је било само неколико шизматика Бугара (даскала), а сада су скоро сви православни заведени у шизматике. Заоставши Словени још у православљу отворише школу на својем језику, али је месна власт затвори после четири дана по клеветањима и лагаријама бугарске пропаганде. Не знамо шта ради митрополит Пајсије у том погледу, али знамо насигурно да школа још неје отворена, те ће православни народ морати приклонити главу шизматицима!

„„Многи Словени у скопљанској епархији, који су пре неколико година заведени у шизму, сада се већ кају и прилазе опет православној матери цркви, јер сазнају, да их шизматици Бугари обмањују и на страпутицу заводе, те су гомилама почели напуштати шизму. Пре извесногa времена Кочанци су послали своје прве људе скопљанском митрополиту г. Пајсију, да га замоле да им као стари архипастир дође и обиђе села и прими у недра матере цркве, јер су се уверили да су их Бугари обмањивали. Шта мислите да је учинио преосвећени архипастир? Старост му не дозвољава, да изврши каноничку посету, просто је испратио ове људе празним обећањима да ће задовољити њихову скромну жељу кад му дозволи време и здравље!“

„„У таквом стању налазе се, као што чујем, и многе друге епархије. У Битољу цела парохија на челу својега свештеника напушта бугарску екзархију и прилази опет у крило васелепске матере цркве, али је преосвећени пелагонијски митрополит г. Неофит још не прима, само за то што ова православна чеда траже, да им призна православно-словенску општину са словенским читањем у цркви (?!).

„Многи су наши митрополити остарели и изнемогли, а неки и небрежљиви, те никад не посећују села својих епархија. Тако, рашко-призренски митрополит неје посетио Скадар ево већ више од 15 година (!), и ако зна, да је православни народ у ономе крају изложен католицизму. У Скадру су између 4000 хришћанских кућа само 180 православних а друге све припадају папској пропаганди под именом некаквих Латина!

Познате су многима у патријаршији оне збрке и недаће што се дешаваше у скадарској општини о рукоположењу попа Јована, којега је требао да рукоположи р.-призренски митрополит г. Мелетије, а он је сиромах три пута ишао чак патријарху у Цариград, где су га најзад и једва запопили! Тако се

*) И ту „Новини“ подразумевају Србе.

чува православље, где је изложено највише папизму! Митрополит пак дабарски и ако му је резиденција Дабар, или он никад неје у њему, те је тај крај напустио шизматичкој бугарској пропаганди! А шта да кажем о престанском митрополиту? Он се економије ради повукао у Крушево и ако му је разиденција Орид! Дакле напустио најглавније место просто из економије да му бугарска пропаганда превлачи народ у шизму, и да му бугарски зликовац Синесије убија свештенике као јаднога и мученика попа Стојана!!!

„„Ето у кратким потезима, како стоје наше црквене ствари све због таквих преживелих и небрежљивих митрополита. И за што онда да вичемо противу разних пропаганада, које се просто користе лабавошћу и небрежљивошћу наших архипастира.““

Н. Фуркас ““

Кад овако Грци говоре о својим владикама, који су уједно и нашега народа, ту не треба никаквога тумачења, већ ваља заједнички Срби и Грци да прену и лече зло што пре.

Арнаутски зулуми у Старој Србији.

Један београдски лист има овај допис из Дибре:

Сад се у правом смислу може назвати наш крај људска касапница. Чујте сада за ново здравље, које је принесено на жртву последњих дана.

8. о. м. напали су Биљал-Чела и Рам-Дика из Мале Грике са три стотине Малисораца на село Кнежину и Раштани, близу Кичева. Оба су села запалили и поубијали на тридесет људи, а око двадесет су заробили. Осим тога одјавили су на 3000 брави оваца, на 2500 ком кова и 800 грла говеди. Онима сељацима што су остали у животу и не треба им живот. Све што су имали изгорело је и разграбљено је. Остали су без игде ичега под ведрим небом.

Одмах сутра дан напали су Тахир Кучи и Рама-Изиу из Реча са двеста Малисораца на село Добреновац и Дубоки-До, близу Кнежине и Раштана Куће су попалили и петнајст људи и дванаест жена побили, а преко двадесет одведено је у ропство. Преко тога одјавили 1800 брави оваца, 1500 кова и 700 грла говеди. Но не само да Малисори бију и сатиру добреновчане и дубоко-дочане, но су уз њих пристали и тамошњи Арнаути, па чине ужасе, а нарочито Осман Папрадишта, коме нема ни суда ни пута.

Фејза Ђоновица удара формалне порезе на српска села на очиглед власти Сва ова села, што су у суседству са појединим арнаутским селима, немају више опстанка, но се морају или раселити или пропасти.

С једне стране пале и жаре Малисори, а с друге Арнаути; царски већили чине се невешти; у место да бране рају, а они по неки пут и помажу зликовцима. Јер су и сами мештани, па им је ћеф, кад виде како ђаури пропадају. Малисори шиљу своје људе по свима српским селима и траже по сто — сто педесет лира и веле да се не бојимо више ничега кад њима дамо шта траже. Арнаути пак како који стигне тако и траже, тако с нама и раде.

Сад је изишла наредба да свако село пошље чуваре да чувају вилајет од Малисора. Једно осредње село треба да пошље петнајест људи и свакоме је надница десет гроша. Наши су одмах пристали на то. Али власт неће да чувари буду Срби, него нашла неке голаће, неке Арнауте, које нико и не заревује, нити их ико рачуна у живе. Чим би навалили неколико Малисораца, они би се одмах разбегли куд који. Па ипак сад свако село мора да плаћа по 150 гроша дневно, а то засеца месечно 4.500 гроша. То ће трајати све докле не падне снег и засећи ће на 25.000 гроша. То, дакле, све мора да плати ни криво ни дужно једно сирото српско село од 100 домова. Од куд ће оно да плати, кад је остало о ничему. Народ је сав пропао, осиротео и нема нигде и ништа до живе душе. Нема дана а да какав пуст Арнаутин или Малисорац не дојури у какво село, па опљачка, попали, убије и заробе.

Шта је с царском војском? питаћете ви. Она је овде, али неће ни прстом да мрдне. Низами јуре из села у село, али чине се и невешти зулумима. Да ли неће, да ли од некога не смеју — не знам, али видим, да ништа не чине. Новац се троши за њино издржавање, а што не чине ништа, за то нећу ја да одговарам, но они тамо у Стамболу.

ДОПИСИ.

Загреб. (Спојење парохија вараждинске и велико-кањижке). Десио сам се ових дана у друштву двојице својих пријатеља из Вараждина, те их у разговору између осталога запитам да ли је већ довршена ствар о уређењу парохије у Вараждину. На жалост, имао сам ту чути којешта, што ме у срцу потресло и што морам да изнесем на јавност, макар се реченим мојима пријатељима и замерио.

Варош Вараждин броји по народном попису од г. 1880 (најновији није још званично обелодањен) 10.371 становника, од којих су од прилике 300 Срби. Живим заузимањем бившег вел. жупана пок. Огњеслава Утјешеновића и родољубивим маром осталих тамошњих Срба саграђена је г. 1884, малена, али лепа црква и основана је српско-православна црквена општина, којој је био први председник пок. Утјешеновић а кад је овај умировљен био, те се преселио у Беч, предузео је председништво врло уважени и родољубиви Србин г. Милан Бабић председник кр. судбеног стола; па се већ из тога види, којим маром су Срби Вараждинци прегнули око своје црквене општине, кад су јој на чело увек оставили своје понајодличније људе. Малени број душа ове најмлађе српске општине те по томе и слаби новчани доходак њезин није дозвољавао да се намести стални парох, па је богослужење свршавао калуђер из манастира Лепавине, који је по неколико пута преко године у Вараждин долазио. Ну то не беше Вараждинцима доста већ и због тога, што они имају деце, која иду у ондашњу основну школу и гимназију, па је велика кубура са катехизацијом и велика је неприлика и када треба да се ко крсти или сахрани. Али забадава је било свако јадиковање; све добре намере биле су неизведљиве: није било потребна новца

Не далеко од Вараждина (нека 2—3 сахата железницом) лежи јужно-угарска варош Велика Кањижа, у којој имаде од прилике 12 српских житеља па за ове постоји већ одавна парохија VI. класе а за пароха је намештен калуђер из Лепавине. Цркве у правом смислу нема, већ се богослужење свршава у једној соби црквено-општинског дома. Немаром и неспособношћу намештеног калуђера те немаром и неспособношћу управитеља црквене општине, коју је општини конзисторија у Пакрацу против закона и баш силовито наметнула, пропада доста знатни иметак ове црквене општине тако, да доскора неће моћи да подмирује своје потребе.

Дакле: неприлика у Вараждину, а неприлика у Кањижи! Па кад се једном приликом Срби вараждински и кањижки састадоше те о својим црквено-општинским стварима поразговорише — дођоше до уверења, да би и једнима и другима млого помогло, кад би се њихове црквене општине спојиле у једну. Овим начином одлахнуло би Канижи а Вараждин би дошао до толико жељене парохије. А и општој српској ствари било би веома поможено, јер би се за тако спојену општину могла систематизовати ови годишњи свештенички приходи: плата 1200 фор., станарина 250 фор. и 6 хвати дрва; а за оваке приходе нашао би се свештеник, који би у оваком погледу достојно могао заступати Српство и православље на овим двема најкрајњим тачкама народа нашега, где ће се српска свест саема да изгуби, ако тому небуде брзо лека. Да ли је тако нама од обести, да губимо ма само и једну српску душу — нека суде они, који ово читали буду.

Али, Канижани и Вараждинци сложише се братски израдише основу и поднесоше је конзисторији, која ју прихватила и спојење одобрила; па сад би свако рекао: да је ствар у реду. Да, Канижани и Вараждинци Мирон одлучује. — — Изненада пробудила се душа у г. епископа. Стао он сиромах да јадикује: како би то била велика несрећа по Српство и православље, кад би била само једна парохија, где могу да буду две; те смисли све у једну и одсече: нека остане парохија у Канижи а Вараждинци нека себи оснују своју!“ И баш му евала! И тако ће парохија у Канижи угинути, јер је неће имати ко да издржава (пошто Срби Канижани неће никако ни садањега пароха ни управитеља општине а иметак пропадa) — а Вараждинци сами за се немају од куда да честитога пароха издржавају са којекаковим пије им поможено нити га хоће. Сад без трага онда [и Српство и православље на овим најнећма изложеним двема тачкама у целом Српству!

Срби Канижани и Срби Вараждинци чинили су све могућно да г. епископа убеде; они су му писали и лично му се представили. Али мари г. епископ, њему је добро, он ни не зна камо ће с новци — — а други, како им драго! Девета је њему брига: и Српство и православље!! Срби Вараждинци и Срби Канижани већ не знају шта ће а ја, душе ми, нисам знао чему, да их светујем.

Из свега тога види се да г. епископ држи да Вараждин и Канижа треба да буду нека домена манастира „Леповинског“, да се ту издржавају калуђери, који за манастир неваљају. Еле најпре калуђерство — па онда Српство и православље. Чисто по рецепту Германовом. Ала, валај смо ми Срби сретни са нашима архијерејима! Ја сам пријатељима из Вараждина саветовао: нека целу ствар разложе своме посланику на нашем народно-црквеном сабору, а то је Стевану Јовићу, те нема сумње, да ће овај — колико га познајемо — чим се са г. епископом Мироном на сабору састане, знати и хтети очитати буквицу, која му приличи: нека бар цело Српство чује, како смо с г. епископом сретни.

0+0=0.

Вршац, 20. маја. Пошто је досадањи вршачки посланик г. Карло Гречак именован за судију при кр. табли у Сегедину, и пошто је његовим именовањем његово посланичко место у угарском сабору постало упражњено, то је средишњи одбор варошког представништва на основу закона расписао нов избор и одредио је дан избора за 7. јуни по н. к. Од владине странке командован је за посланичког кандидата Бернард Ирмењи, ближи рођак министра председника Сапарија. Умерена опозиција неће овог пута ступати у акцију из разлога, што је досадањи посланик Гречак уверио своје присталице, да за овај пар није потребе истицати према влади опозиционог кандидата, јер се под владавином министра Сапарија окренуле све ствари на боље, те се по томе нема опонирати. Не знамо, како они Срби присталице умерене опозиције сада умствују, и да ли и они деле мишљење њихова кандидата, да је прошла хора за опонирање? Нама изгледа, да је за то излишно опонирати влади, што је г. Гречак своју цел постигао: он је данас како ваља ухљеблјен, па разуме се, да он неће више да опонира. У том смислу као што је Гречак својим бирачима рекао, писао је и гроф Апоњи председнику опозиционе партије, с том разликом, што је искренији био него г. Гречак, јер г. Гречак није хтео својим присталицама Србима ону немачку изреку, која се на Црнца односи да каже, која гласи: Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen. Ето то је гроф Апоњи у његовој ситној књизи казао, само другим речима. Он је наиме рекао, да се опозиција овога пута не упушта у борбу, али у случају да Срби истакну кандидата, онда сви опозиционари Немци имају на владиног кандидата да гласају. Зар ово није шамар за оне Србе, који се у своје време опако ватрено за опозицију одушевљавали? А шта нам сада вели др. Ђока Милосављевић? Он, Србине брате, ћути као риба у води; његов Карло је постао човек, намештен је баш како ваља, па ће се сада и Карло бринути за доктора Ђоку, као што се овај за њега у своје време бринуо. Дакле, цел освештава средство. А начело под купус!

Дакле као што видимо, владина и опозициона странка грофа Апоња раде свака у своме правцу. Али и наша странка није остала скрштених руку. Г. Ђура Цвејић као бивши народносни кандидат при последњем избору, сазвао је своје присталице, који на њега гласаху, саветовао се с њима, шта ће овога пута чинити. Неки од господе били су за то да овога пута останемо пасивни. Но г. Цвејић придржавајући се закључка бирачког збора одржаног 26. априла год. 1887. у Н. Саду, био је за то, да ми Срби свакако ступимо у акцију при овом избору, јер ћемо тиме, ако и подлегнемо, показати да смо још живи, а због пасивитета може нам се рећи да и не постојимо. На основу тог решили су присталице г. Цвејића, да сазову још једну заједничку конференцију са оним Србима бирачима, који су при последњем избору опозицији припадали па да споразумно при овом избору пораде. Ова заједничка конференција није одржана, јер неки опозиционари смераху пасивни да остану. Но крај свег њиховог извлачења, решено је, за недељу 19. о. м. сазвати општи бирачки збор, који ће решити, шта ће Вршчани при избору радити и како ће се држати.

Бирачки збор истакао је за кандидата др. Полита. Г. Цвејић је обећао да ће са својом странком потпомоћи овај избор, јер би целокупна српска народна слобод. странка у противном случају и сама у акцију ступила, као што то програм наше странке захтева. Дакле у ствари је то, да су Гречаковци били за Политову кандидатуру и то они Гречаковци, који се оценише од грофа Апоња, а не радикали, као што онај сметењак у „Браниковом“ допису из Вршца подмеће. Јер радикали су обећали да ће потпомагати Политов избор и ништа више. На остала безобзирна шкрабања „Браниковог“ сметењака нећемо се овом приликом обазирати, јер је нама ствар пред очима. Ми познајемо наше људе, па знамо и то, да је дотични сметењак својим дописом хтео да учини раздор међу Србима и да тиме учини владиној и опозиционој странци услугу.

„Браниковачки“ сметењак играо је исту улогу при организацији црквен. општине, али је љуто насео, јер је свест изабрала онаке људе у црквено-школску управу, који су достојни поверења, а сметењаке — њих је оставила да и даље ћаскају по сокаци.

Све што буде интересантно при овом избору посланика, јавићемо вам опширно.

Пека је још и то сваком Србину брату знано, да вршачки радикали увек радикали остају, ма „Браниковачки“ сметењак ћаскао што му је драго.

Срб.

Вести из места и са стране.

Десетогодишњица српске женске добротворне задруге у Новом Саду. На дан цара Константина и Јелене, прославила је „добротворна задруга српкиња новосадкиња“, десетогодишњицу свог постанка и рада. На дан прославе искупише се све чланице те корпоративно са изасланицима осталих друштава и другим корпорацијама дођоше у св Саборну цркву на св. литурђију, на којој је врло лепо и складно појао гимназијски кор. После службе божије, било је благодареније, и затим су све корпорације отишле у гимназијску дворану, где је председница, госпођа Јулка Радовановићка, поздравила све присутне са добродошлицом. Затим је друштвени перовођа г. А. Варађанин држао свечан говор, у ком је набројао и навео цео рад, тог добротворног друштва, за минулих десет година. Присутни су мирно и пажљиво саслушали говорника, и на свршетку пропратили са бурним „живио!“ и „слава задрузи!“ После говора, предала је једна од чланица, друштвеној председници, у знак признања јој, табло, који сачињава цео одбор друштвени. После тога се председница захвали како одбору, тако и свима присутним на лепом одзиву, и тако први део ове светковине би свршен. Око 2 сахата по подне, био је свечан обед у стрелишту, на ком су учествовали осим корпорација и многи грађани. После обеда, око 4—5 сати отпочело је весеље, које су наши ратарски момци и девојке започели са колом, у које се ухватише и по где која од госпођа, те заталасаше онако „виловито плаховито“ да је било милина погледати. Публике је било доста у башти, и свак' се забављао и уживао на свој начин. Младеж, једва се дочепала мало слободе, те у разним забавним играма, провађаше све док се мрак није спустио. После осам сахати отпочета је игранка у стрелишној дворани. Многи од публике разишли се својим кућама, а многи су дошли. Држим, да је многи од грађана заостао из тог разлога, што су биле две цене означене, а има их који су из истог разлога дошли пре а неки после на забаву. Игранка је трајала до пред саму зору, и затим се младеж разиђе својим кућама задовољна но и уморена. И тако се свршила десетогодишња прослава „добротворне задруге српкиња новосадкиња“, која је са својим лепим примером многима предњачила, а са својом дарежљивом руком многу беду отклонила и многој сиротињи сузу отрла. Далеко би ме одвело, да набрајам и ређам благодати, које је она за ових десет година учинила. Од највећих заслуга њених је: „Изложба женских рукотворина у Н. Саду држана 1884.“ и сестринско заузимање око скупљања прилога, које у новцу, које у обући и др. за српске рањенике у српско-бугарском рату. Леп је пут којим је пошла, но на том путу чека је још многа и многа задаћа коју треба да обави. Ми јој желимо да слошки корача напред и нека дела у досадањем правцу па да је види Бог.

Надзорник српских народних добара. Читамо у „Србобрану“: „Како смо из Ср. Карловаца са веродостојне стране обавештени, Његово Величанство краљ благоизволило је Својом превишњом одлуком одобрити, да се опет успостави место надзорника српских народних добара и манастира у опсегу карловачке српско-православне митрополије, те ће се услед горе споменуте превишње одлуке скорим расписати стечај за то место. Са исте стране јављају нам, да се у патријарховом двору говори, да ће то место добити Тодор Виловски повинар у Бечу, или Гавра Змијановић, војнички свиштеник у Сарајеву ал да овај потоњи имаде више изгледа, јер је калуђер и свршени економ, па да се за њега заузео и патријарх.“

Беседа с игранком у Белој Цркви. Српско певачко друштво у Белој-Цркви приређује у недељу 25. маја 1891. у великој дворани „Бурга“ под управом свог ликовође г. Рајмунда Грајпела а уз пријатељско суделовање гђе Вилме Грајплове, гђце Марије Вундерове и г. Емануела Пихерта редовну беседу са игранком. Распоред беседе је овај: 1. Овертура, свира војничка музика 43. ц. и кр. пешачке пуковније. 2. У студенцу. Шаљива опера у 2 чина. Другог дела биће игранка.

Красни рачуни. У чонградској жупанији су тек пре неки дан претресли општинске рачуне од година 1867—1873. Да су се стрпили само још годину дана, па би те општине чонградске жупаније биле славиле 24 годишњицу неполагања рачуна, што да богме, да би била сасвим нова врста јубилеја. И ти рачуни су пуни фаличних квита, па и поред тога показују много хиљада мањка. Скупштина да богме да је била бурна, но се ствар и опет лепо свршила, јер је велики жупан изјавио, да су пренебреге, у тим рачунима почињене, тако старе, да би се данас тешко дало доказати, ко су кривци. Еле је послушна већина скупштине примила те красне рачуне. Но је скупштина закључена и рукопипателним доказима. Неки адвокат и вирилац жупанијски беше у скупштини кривио и рачуноиспитача, што се бавио другим пословима, те пренебрегао дужност своју. Са тога је рачуноиспитач по завршетку скупштине тог вирилца ћушио, а овај му тај поздрав вратио и двоструко. Тиме да богме да је сад са свим доказано да су у Чонградској жупанији сви рачуни у ред.

Реформа брзојавних пристојаба. Угарско министарство трговине хоће да произведе неке промене у пристојбама брзојавним. Те би се промене поглавито односиле на брзојаве, који се разашиљу у нашој домовини. Према тим променама не би било више оне основне таксе нити би било више плаћања према броју речи. Тако би се плаћало за брзојав од 10 речи 30 новч. без основне таксе. Ова реформа има најдуже до 1. јануара 1892 год. ступити у живот. Уједно је влада наумила, да што већма прошири брзојавну и телефонску мрежу по целој земљи.

Одликован. Михаила К. Димитријевића српског уметника и члана Протићеве позоришне дружине одликовало је вараждинско грађанство брилијантском иглом и прстеном са аметистом и дијамантом. Честитамо!

Грдан топ. Пре неки дан су на вежбалишту код Хавра опробали највећи топ, што је досад у

Француској саливен. Тај топ има шупљину цеви од 32 центиметра, дугачак је 6.90 метара. Тежак је 66 тона а свака кугла му тежи 450 - 500 килограма. Кугла полази из тог топа са брзином од 703 метра и пробија штит од челика који је дебео 1·20 метра. Један метак из тог топа стаје 100.000 франака. Тај топ је направљен за Јапанску.

Кратке вести. У Орошхази су пуцали на великог жупана, али га нису погодили. — У Геделу је умрло Алберт Сенткираљи виђен члан крајње левице у угарском сабору. — Надпоручник Ползовић, који је у двобоју убио подпуковника Рукавину осуђен је на три месеца затвора. — У Горњем Карловцу су иступили многи већници из градског заступства због једне проневере, која се сад скоро десила у тамошњој градској благајни. — Становништво у Ирској се смањило за последњих десет година за један милијон. — Минхенски банкар А. Шпекард обесио се ових дана, јер је у карташници у Монте Карлу изгубио за месец дана 450.000 ф. — Аустријско министарство унутрашњих дела издало је наредбу, којом наређује да лекари имају од сад читко и разговетно писати своје рецепте а тако исто их и потписивати. — У Будимпешти се отровао један млад медицинар, а из револвера се убио један млад правник. Узрок самоубиству тих младих људи је непознат. — Доловачку романску цркву похарала је цела чета крадљиваца. Кад су жандари ухватили једног зликовца, он утекне, што га жандари убију. — У Секудвару се потукли румунски поп и учитељ. То је сељане веома огорчило. — Ово неколико дана влада промењиво време. — У Темишвару се обесио један шегрт од петнајст година Мисли се да је с тога то учинио, што га је господар оштро укорео.

Трговина.

Нови Сад, 23. маја. Довоз на овдашњу пијацу остао је слаб. Цене су зрневљу остале сталне, осим што је зоби цена пала. Пшеница се данас продавала по 9 ф. 70 н., кукуруз 6 ф., јечам 6 ф 20 н., зоб 6 ф, наполица 8 ф. Све од 100 кгр.

Са осталих пијаца:
Теоци 8—18 ф. по ком.
Јагањци 5—12 ф. по пару.
Свињи дебели 40—42 ф.
Свињи млади 38—40 фор.
Маст 50 ф.
Сланина 50 фор.
Све од сто килограма.

*

Будимпешта, 22. маја. Пшеница се умерено нудила, воља за куповањем ограничена, тенденција мирна, прометнуло се неких 16.000 мет центи по непромењеној цени, Промет осталог зрневља без значаја. Цене су остале старе.

Продавало се: Пшеница, и то: Потиска 10 ф. 35—40 н., пештанска 10 ф. 10 н., банатска 10 ф. 20 н., бачка 10 ф. 20 н., бечкеречка 10 ф. 20 н., калочка 10 ф. 30 н. Све на три месеца.

Зоб 6 ф. 60—80 н. за готово.

Кукуруз 6 ф. 42—45 н. за готово.

Термини: Пшеница за јули 9 ф. 89—92 н., за јесен 9 ф. 59—61 н. Кукуруз за јули-август 6 ф. 45—47 н. Зоб за јесен 6 ф. 6—8 н. Репица за август-септембар 16 ф. 90 н. до 17 ф.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи
од 23. маја.

Дукати — — — — — — — —	5·52
Наполеондори — — — — — — —	9·32
Немачка марка — — — — — — —	57.60
Лондон — — — — — — — —	117.—

Најновије вести.

— **Из Беча** јављају, да је онде јуче после подне ужасна бура беснила. Улицама је јурила вода као бујица. Гром је над самим Бечом ударио 26 пута, те је неколико особа и погинуло. Млоги су међутим љуто повређени.

— **Из Петрограда** јављају, да многи Чивути, откако су их почели из појединих вароши претеривати, траже да пређу у православну веру, да их само не протерају.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА
БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
у Новом Саду.

НАЈВЕЋЕ И НАЈУГЛЕДНИЈЕ КЊИЖАРСКО ИЗДАЊЕ У СРБА
80 табака највећег кварт-формата (620 страна)

Препоручујемо ово дивот-дело, које је најзгодније за поклоне при сваковрсним приликама.

ПЕВАНИЈА

ЦЕЛОКУПНА КЊИЖЕВНА ДЕЛА НАШЕГ НАЈВЕЋЕГ ПЕСНИКА
ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА
у двојаком издању по 80 табака највећег формата
знатно спуштене цене:

У лепе платнене корице увезано: „ИЗДАЊЕ ЗА НАРОД“ **само 3 фор.** (а пређе 6 ф.). „ДИВОТ-ИЗДАЊЕ“ **5 фор.** (а пређе 8 фор. 50 нов.). Или ко жели невезано може имати у свескама и то: „Издање за народ“ у 10 свезака само 2 ф. „Дивот-издање“ у 10 свезака само 3 ф. 50 н. — А ко жели може имати у следећем скупоценом повезу: у златним дивно израђеним корицама „Издање за народ“ 4 фор. У златним дивно израђеним корицама „Дивот-издање“ са златним обрезом (Goldschnitt) 6 фор. Ово дивот-издање је на најфинијој артији, боје слонове кости (Elfenbein-Farbe).

Ова знатно спуштена цена „Певаније“ важи само за готов новац и без икаквих процената или приде.

СРПСКИ КЊИЖАРИ
БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.

✝

Јављамо свима сродницима, пријатељима и знанцима, да ћемо свом нигда непрежаљеном оцу, односно деди

ЂОРЂУ пл. НОВИЋУ

давати шестонедељни парастос у суботу 25. маја (6. јуна) у 11 сати пре подне у св. саборној цркви.

У Н. Саду 24. маја (5. јуна) 1891.

ОЖАЛОШЋЕНА ПОРОДИЦА.

✝

Тужним срцем јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима да нам се наш једини син

СВЕТОЗАР М. ШИЛИЋ

после дугог и тешког боловања дана 18. (30.) маја 1891. у 5 сати после подне у својој 26-ој години живота у вечност преселио.

Тело премилог и незаборављеног нам покојника опојано је у понедељак 20. маја о. г. у 4 сата после подне у саборној цркви а за тим сахрањено у породичној костурници на успенском гробљу.

Вечан му спомен!

У Новоме Саду, 18. (30.) маја 1891.

Марко П. Шилић, отац;
Евица Шилић рођ. **Барако**, мати;
Јован Шилић, стриц;
и остали сродници.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Подписани ожалошћени родитељи захваљујемо свима и сваком без разлике вере и народности, што приликом погреба нашег милог и нигда незаборављеног сина **Светозара М. Шилића** учествоваше и тиме нам нашу голему тугу бар у неколико олакшаше. Захваљујемо даље свој п. г. трговцима и занатлијама, који за време пролазка погреба своје радње позатвараше и тим ову тужну свечаност увеличаше. А најпосле захваљујемо младом словослову г. Кости П. Миросављевићу, који својим говором обасу мелемом благе утехе наша рањена родитељска срца и тугу нам тешку мало ублажи.

У Новом Саду 22. маја 1891.

Марко П. Шилић,
Евица Шилић,
ожалошћени родитељи.

✝

Са тужним срцем јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да нам се наша премила кћи, односно сестра, супруга и мати

КАТИЦА

после једнодневног тешког боловања дана 25. маја у 22. години живота у вечност преселила.

Уједно изричемо најтоплију благодарност г. г. свештеницима: Николи Недељковићу шимуновачком, Василију Поповићу платичевачком, Гаври Живковићу беочинском, Вељку Вељковом грабовачком и администратору наше парохије Добривоју Моловићу, као и свима са стране и из места, који нам нашу милу покојницу до гроба отпратише.

У Кленку, 18. (30.) маја 1891.

Милица Јеремић мати, Коста Стојановић супруг, Петар и Душан браћа, Гига, Душан, Драгиња, Љубица Дражић сестра, Добривој деца.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Услед решења местне црк. општине од 19. маја т. г. да се грађа и кров на св парашкој цркви сасвим изнова и од нове грађе има начинити и да се цела црква окречи, — овим јављамо свима подузимачима те врсте, који би вољни били исти посао предузети, да дана 2. (14.) јуна по подне у 2 часа изволе доћи у овдашњу мушку школу, где ће се дражба на мањак обавити.

По прорачуну исклична је цена 2.922 ф. 65 н. а. вр. — Услови могу се сваки дан код председника скупштинског видети.

У Парага 20. маја 1891. год.

Ђ. Петровић, перовођа. 1—3 **Јован Спасојев**, председник.

ШАНДОР ДИМИТРИЈЕВИЋ-ЧАКИЋ
У СРЕМ. КАРЛОВЦИМА
препоручује
СВОЈА ИЗВРСНА
БЕЛА, ЦРНА И ШИЛЕР
ВИНА
ЦЕНЕ УМЕРЕНЕ. 13—

ЛЕКАРНИЦА
ЈОВ. П. пл. ГРАФА
код „Спаситеља“ у Панчеву

препоручује п. публици лекарничке специјалитете сваке врсте по најумеренијој цени, наиме до сад осведочено **средство за бојадисање косе**, тако звани „регулатор“, једна флашица 50 нов., као и **ванредно трајну помаду за лице**, која никада не пожути, нити проузрокује боје, већ остаје свагда **лепа и бела**, једна теглица 50 нов. 3 6

У општини Босут (Srem) има
ЈЕДНА КУЋА
под бројем 52

са 14 јутара земље, салашом, шљивиком, једним дућаном и крчмом, а у дворишту имаде више зграда, за издавање на више година под закуп или на вечито за продати. Ко би желео узети, нека се обрати долепотписатом.

Јован Стојаковић,
у Босут (Srem.)
2—3

КАНЦЕЛАРИЈА ЗА ПРОДАЈУ
ЖЕЛЕЗНИЧКИХ ВОЗНИХ КАРАТА
ЂОРЂА СТ. ПЕТРОВИЋА У ЗЕМУНУ.

Прима пријаву за карте засебним возом на земаљску изложбу у Златни Праг. — Полазак 6. (18.) јула тек. год.

За станове побринуће се колико је могуће друштво „Лумир“. Капару од половине означене цене ваља слати долепотписаном до 15. јуна. Цене:

	II. кл.	III. кл.
Из Земуна за Праг и натраг	38·40	24·60 фор.
Из Инђије (за Румљане, Митровчане и Ирижане) за Праг и натраг	37·—	23·80 фор.
Из Карловаца за Праг и натраг	35·50	22·80 фор.
Из Новог Сада за Праг и натраг	34·60	20 30 фор.
Из Суботице за Праг и натраг	30·—	19·50 фор.

Влак пристајаће само онда на означена места, ако се потребити број путника пријави.

Надаље издаје циркуларне жељезничке, возне билете за путовање: у **Аустро-Угарску, Немачку, Румунију, Белгију, Холандију, Швајцарску, Шведску-Норвешку** итд. — Примера ради наводимо цене неколико већих вароши:

	I.	II.	III. кл.
Из Земуна за Пешту и натраг	19·—	14·—	9.— ф.
Из Земуна за Фијуму и натраг	39·60	29·10	18·60 ф.
Из Земуна за Беч и натраг	40·10	30·10	19 50 ф.
Из Земуна за Трст и натраг	51·80	36·60	23·70 ф.
Из Земуна за Минхен и натраг	82·50	58·50	35·50 ф.
Из Земуна за Берлин и натраг	84·50	62·50	41·70 ф.
Из Земуна за Дреаду и натраг	90·60	65 50	39 50 ф.
Из Земуна за Липску и натраг	99·60	71·50	44·50 ф.
Из Земуна за Хамбург и натраг	106·50	79·50	53·50 ф.
Из Земуна у Штрасбург и натраг	116·50	84·60	51·50 ф.

Карте за сва купатила по Јевропи
од којих такође неколико са ценама излажемо:

	I.	II.	III. кл.
Из Земуна у Абацију и натраг	44·50	33 50	20·80 ф.
Из Земуна за Ишл и натраг	67·50	48·50	25·80 ф.
Из Земуна за Роич и натраг	57·80	42·90	28 50 ф.
Из Земуна за Глајхенберг и натраг	43·50	31 80	19·80 ф.
Из Земуна у Марисенбад и натраг	83·50	58·50	29 50 ф.
Из Земуна за Франценсбад и натраг	87·50	62·50	34·50 ф.
Из Земуна за Карлсбад и натраг	87·50	62·50	34·50 ф.

Карте у вагонима за спавање (Wagons-Lits) Ориент Експрес (Orient-Ekspress)

Горње циркуларне карте важе до 2000 килом. 45, а преко 2000 килом. 60 дана.

Поред тога што су ове карте по неким државама **знатно јевтиније од нормалних цена**, оне су за путовање **комотније**, јер се човек не мора по појединим станицама гурати док добије тражену карту, већ **безбрижно** улази у вагон па путује, а исте се могу за све у тарифи означене **бродовозе** употребити,

ЂОРЂЕ СТ. ПЕТРОВИЋ У ЗЕМУНУ.
1—3

СТОВАРИШТЕ
ПАНТЕ СПАИЋА СИНА У МИТРОВИЦИ
ПРЕПОРУЧУЈЕ ЗА ЛЕТЊУ СЕЗОНУ:

Воала, кретона, клајдерзефира, атласког сатена, батиста за прање, у свима бојама.
Конофоса, инлета, шифона, платна кончана, креаза и кинг-платна. Српска платна сади и усниваня.
Штофова за хаљине најновије боје у финим квалитетима са свилом урађених и штикованих за женско одело.
Јергана сатинских, кашмир и свилених.
Чаршава и салвета столних дамаст, бели у фарбама све величине.
Гарнитура креветских, рипс-гобелин и меблкреп.
Завеса за прозоре, нецованих, белих и крем и јуте у бојама.
Кишобрана и сунцобрана најновијих; аутомата у свили и сатенима, глатких и фарбаних
Шешира женских за децу и госпође од фине панамасламе, нове фазоне врло укусни модел.
За господу одеће готове од штофа, камгарна, рипса, листера у сако и жакет-фазонима.
Одела готова за децу, дечаке, од штофа и за прање у новим израдама од разних материја.
Капута пролетњих, горњих капута, огртача за прашину, огртача за кишу од парамата, за пут врло угодни.
Мантила и перл-колира, велики избор за госпође, са чипкама и позаментиринма најновије фазоне.
Огртача за кишу женских са Штуарт-колиром и елегантним новим рукавима од штофа, штрајф и бомбенрамаже.
Жакета за госпође и девојчице од финог штрајф-камгарна првог и у бојама, сиво и драп.
Променад-мантлова за прашину, за госпође од фине глорија и алпака свиле, од камгарна, листера и платна карираних.
Брински штофова за мушка одела, врло велики избор, шевиота штајерског за дуготрајну ношњу, камгарна француског за елегантне израде, коачмена и трикоа за горње капуте.
Перувијена и тоскина најфинијег за салонска одела, кончаних материја за прање и алпака, листера, врло угодна ношња за топле дане.

Наруџбине за мушка одела израђујем у сопственој кројачкој радионици по најелегантнијим фазонима бечке моде на опште задовољство мојих муштерија брзо и солидно.

ЦЕНЕ ВРЛО УМЕРЕНЕ 8—12

ХЕРКУЛОВО КУПАТИЛО (МЕХАДИЈА) Угарска.

Чувени у целом свету **сумпорни и соли топли извори** са подземном топлотом до 50° Целвијевих. — Посећује се врло много и као место за лечење ваздухом. Год. 1887. удостојило је **Њеног Величанство царица и краљица аустро-угарска** ово купатило са својим највишим шестонедељним бављењем. — **Међународни састанак свих, који лека требају. Сезона почиње 3. (15.) маја Велелепне палате** при свима лековитим изворима. **Горостасни хотели**, салони, одељења за увесељење, шеталишта, места за излете, партије по бреговима. Масажа, шведска гимнастика, електричне купке. **Веза са експрес- и источним експрес-влаком. Попуштене цене при путовању. Паробродска веза** са свима подунавским државама преко Оршаве. Повољни климатички односаји. **Ваздух чист од прашине и пун озона, закон.** Консултација у многобројних купалишних лечника у свима јевропским и источним језицима. 2—3

ОНИМА, КОЈИ ПУШЕ ЦИГАРЕТЕ!

Ко паметно пуши цигарете, знаће, да доброта цигарете исто толико зависи од тога, каква је артија, као и од самог дувана.

Сваки, који пуши цигарете, треба не само због тога, већ и у интересу свога здравља да пази, да само ону артију употребљује, у које се каквоћу не може сумњати, да је најбоља. Ову сигурност налази дуванџија при употреби артије за цигарете из

фабрике Braunstein Frères у Паризу
65. Boulevard Exelmans
Марка: „Le derniéres Cartouches“.

На основу многобројних сравњујућих анализа разних артија за цигарете, којих има у трговинама, а које су анализе предузели први научни ауторитети у земљи и ван земље, доказало се, да наши производи остају увек једни и исти и да су најизврсније каквоће.

Ми увек за тим настојимо, да наша роба буде једнако изврсна и да се увек у истом броју листова може добити. Но са разних страна покушавају, да завараају публику, која пуши, те због тога има и такве робе, на којој видимо, да произвађачи исте у супрот обичаја солидних фабриканата не мењу марке својих фирама.

Исто се тако покушава да се унесу производи у обрт најпре добри, а после кад дођу у обрт, да им се погорша и каквоћа и да се продају у мањем броју листова. Према свему томе ми смо уверени, да ће сваки паметан дуванџија употребити нашу робу са марком **„Les dernières Cartouches“**, која се као ни једна друга за читав низ година одржала као најизврснија. Чинимо пажљивим сваког, да се на свакој етикети наша фирма налази

BRAUNSTEIN FRÈRES.

Једно фабричко сложиште наше фирме за продавање **„артије за цигарете“** као и готових **завоја за цигарете** налази се у Бечу, **I. Schottenring, 25.**

Наше праве француске артије за цигарете **Les dernières Cartouches**, од које сваки картон носи фирму **Braunstein fréres**, као и готових завоја од исте може се добити у Новом Саду код г.г. **Н. Димовића и Емериха Дицгена.** 9—25

Власник Славко Свет. Милетић. Одговорни уредник Живко Вулетић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.